

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “การศึกษาความเป็นพลเมือง: กรณีศึกษา ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน” โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ และตีความหมาย แล้วนำมาสรุปเป็นแนวทางการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชนภายในชุมชนตำบลอุโมงค์ ตลอดจนชุมชนอื่นๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของประชาชนภายในชุมชนตนเอง ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ระดับความเป็นพลเมือง 8 ประการ ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชุมชนตำบลอุโมงค์มีความเป็นพลเมืองมากที่สุดตามลำดับ คือ 1) ละอาย และเกรงกลัวต่อความชั่ว 2) ซื่อสัตย์ สุจริต 3) กล้าและเชื่อมั่น 4) ใช้ความคิดเห็นร่วมกันในการจัดการปัญหา 5) ส่งเสริมคนดี 6) สามัคคี 7) ให้ความสำคัญกับปัญหาชุมชนท้องถิ่น และ 8) มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการปัญหา

จากที่กล่าวมาในข้างต้น สามารถสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนชุมชนตำบลอุโมงค์ให้ความสำคัญกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น และการเข้ามามีบทบาท หน้าที่ในการจัดการปัญหาในระดับน้อย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ประชาชนชุมชนตำบลอุโมงค์มีระดับความสามัคคีระหว่างกันภายในชุมชนน้อย และจากผลการศึกษาในภาพรวมดังกล่าว ยังพบอีกว่า ความเป็นพลเมืองของประชาชนใน

ชุมชนตำบลอุโมงค์โดยส่วนมากอยู่ในกลุ่มของผู้สูงอายุหรือช่วงวัยเกษียณราชการ ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกร และการค้าขายเป็นหลัก เนื่องจากมีความอิสระทางด้านเวลา จึงทำให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมภายในชุมชนได้มากขึ้น นอกจากนี้ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน และเทศบาลตำบลอุโมงค์เป็นประจำนั้น ประกอบด้วย ประชาชนกลุ่มเดิม

5.1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ผลการศึกษาพบว่า สถาบันทางสังคมทั้ง 6 สถาบัน ได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว 2) สถาบันการศึกษา 3) หน่วยงานภาครัฐ 4) กลุ่มเพื่อน 5) สถาบันศาสนา และ 6) สื่อมวลชน ล้วนแล้วมีผลต่อความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป โดยสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษา ถือได้ว่าเป็นปัจจัยทางตรง เพราะ เป็นปัจจัยรากฐานที่สำคัญในการปลูกฝังค่านิยม และเสริมสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองให้กับประชาชน และในปัจจัยทางด้านกลุ่มเพื่อน หน่วยงานภาครัฐ สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน เปรียบเป็นปัจจัยทางอ้อมที่ช่วยหล่อหลอมความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น

5.1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปสู่แนวทางการพัฒนาความเป็นพลเมืองของประชาชน

1) เทศบาลตำบลอุโมงค์ควรมีการร่วมมือกับสื่อมวลชนภายในชุมชนในการกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนตำบลอุโมงค์เข้ามามีส่วนร่วมภายในชุมชนมากยิ่งขึ้น

2) เทศบาลตำบลอุโมงค์ และหน่วยงานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ควรมีการเพิ่มช่องทางในการให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่หลากหลาย เพื่อให้ประชาชนในชุมชนตำบลอุโมงค์มีความตระหนักถึงบทบาท และหน้าที่ของการเป็นพลเมืองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

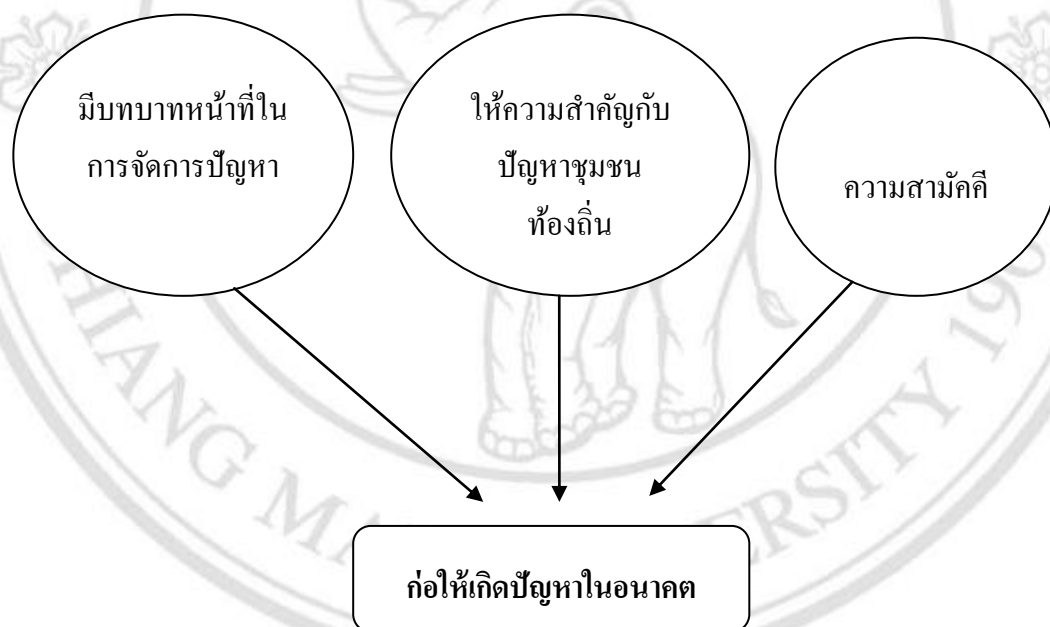
3) ควรเพิ่มการให้การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านทางด้านกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะพื้นฐานที่สำคัญของความเป็นพลเมือง

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความเป็นพลเมือง: กรณีศึกษา ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน” ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับการวัดระดับความเป็นพลเมือง 8 ประการ และปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมืองของประชาชน ดังนี้

5.2.1 ระดับความเป็นพลเมือง 8 ประการ ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการวัดระดับความเป็นพลเมือง 8 ประการ ของประชาชนในชุมชนตำบลอุโมงค์ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังแผนภาพที่ 5.1 ดังนี้

แผนภาพที่ 5.1 แสดงสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการวัดระดับความเป็นพลเมือง 8 ประการ

จากแผนภาพที่ 5.1 แสดงสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการวัดระดับความเป็นพลเมือง 8 ประการ ของประชาชนในชุมชนตำบลอุโมงค์ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ประชาชนในชุมชนตำบลอุโมงค์มีความเป็นพลเมืองน้อยที่สุด 3 อันดับ คือ 1) มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการปัญหา 2) ให้ความสำคัญกับปัญหาชุมชนท้องถิ่น และ 3) สามัคคี ตามลำดับ ล้วนเป็นจุดบกพร่องที่สำคัญเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของประชาชนในชุมชนตำบลอุโมงค์ อีกทั้งยังเป็นผลกระทบในเชิงลบต่อการพัฒนาชุมชนได้ในอนาคต ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของปภัสสร ไพบุญย์จิตพรชัย (2553)

และถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2554) ที่พบว่า ประชาชนชาวไทยให้ความสำคัญกับบทบาท และหน้าที่ของการเป็นพลเมืองในระดับน้อย หรือมีความเป็นพลเมืองน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาชุมชน และการให้ความร่วมมือหรือเสียสละเวลาทำงานให้กับชุมชน ถ้าหากเป็นในลักษณะเช่นนี้ในระยะยาว ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน และประเทศชาติต่อไปในอนาคต

ทั้งนี้ จากข้อค้นพบดังกล่าว เป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่า ประชาชนในชุมชนตำบลอุโมงค์ จำเป็นต้องมีความตระหนักถึงความสำคัญของบทบาท และหน้าที่ของการเป็นพลเมืองภายในชุมชน และมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของการเป็นพลเมือง เพราะปัจจัยทางด้านความรู้เปรียบเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเป็นพลเมือง อีกทั้งยังช่วยทำให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองมากยิ่งขึ้น ดังที่ วรากรณ์ สามโกเศศ (2554) ได้กล่าวว่า การที่ประชาชนจะมีความเป็นพลเมืองได้นั้น จำเป็นต้องเสริมสร้างผ่านการให้การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองตั้งแต่เด็ก จนกระทั่งผู้ใหญ่ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นพลเมือง และปลูกฝังให้มีความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของชุมชน เพราะถ้าหากประชาชนมีความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของชุมชนนั้น จะช่วยทำให้เกิดความตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีความรับผิดชอบ และเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข และพัฒนาชุมชนมากขึ้นอีกด้วย

5.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

1) สถาบันครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในชุมชนตำบลอุโมงค์ให้ความสำคัญกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรภายในครอบครัวอย่างยิ่ง โดยมีการให้ความรัก ความอบอุ่น และเอาใจใส่สมาชิกในครอบครัว ตัวอย่างเช่น ถ้าหากสมาชิกในครอบครัวประสบปัญหา สมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวก็จะเข้ามาช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาของ สุรวุฒิ บัดไซสง (2542) ที่ศึกษาในประเด็นเรื่อง บทบาทครอบครัวในการถ่ายทอดทางการเมืองให้แก่เด็กเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กที่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลบุตร และมีการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้เหตุผลซึ่งกันและกันมากกว่าการใช้ความรุนแรง รวมไปถึงบิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีนั้น ส่งผลให้เด็กมีความสนใจและมีพฤติกรรมของการเป็นพลเมืองมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Portney et al. (2009) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างของเพศในบริบททางการเมือง และการมีส่วนร่วมของพลเมือง พบว่า การอบรมเลี้ยงดูภายในครอบครัวมีผลต่อความเป็นพลเมืองของเด็ก ซึ่งเป็นรูปแบบการขัดเกลาทางสังคม

ทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ในทางตรงนั้น เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอนของบิดามารดา และในส่วนทางอ้อม เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบิดามารดา ไม่ว่าจะเป็น การเข้ามามีส่วนร่วมภายในชุมชน หรือแม้แต่การเข้าไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยจะช่วยให้เด็กหรือสมาชิกในครอบครัวจดจำ และพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับเด็กได้อีกด้วย

2) **สถาบันการศึกษา** พบว่า ถึงแม้ว่าประชาชนในชุมชนตำบลอุโมงค์ ไม่ได้ได้รับความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองจากหน่วยงานต่างๆ โดยตรง แต่สามารถมีความเป็นพลเมืองได้ โดยการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ หรือฐานการเรียนรู้ภายในชุมชน ซึ่งผลการศึกษาในประเด็นดังกล่าว มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Galston (2001) ที่พบว่า ความเป็นพลเมืองของประชาชนนั้น ไม่จำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างจากสถาบันการศึกษา เท่านั้น แต่สามารถได้รับการเสริมสร้างจากชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในลักษณะของการฝึกฝนบทบาทของการเป็นพลเมือง เช่น อาสาสมัครชุมชน เป็นต้น

อย่างไรก็ดี หากประชาชนได้รับการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ก็จะช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจในความเป็นพลเมือง และยังเป็นผลทำให้มีความตระหนักถึงความสำคัญในบทบาท หน้าที่ของการเป็นพลเมืองมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Maiello et al. (2003) และ Hahn (2010) ที่พบว่า การได้รับการศึกษาความเป็นพลเมืองจากสถาบันศึกษานั้น จะช่วยให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองมากยิ่งขึ้น เพราะจะช่วยให้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของการเป็นพลเมืองมากขึ้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นพลเมืองมากเท่าใด ก็ย่อมทำให้มีความเป็นพลเมืองมากขึ้น เท่านั้น

3) **หน่วยงานภาครัฐ** พบว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความเป็นพลเมืองของประชาชน ที่เป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าหากประชาชนยังได้รับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองมากเท่าใด ระดับความเป็นพลเมืองก็จะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของลัดดาวรรณ สุขใหญ่ (2551) และประสิทธิ์ สันติกาญจน์ (2552) โดยพบว่า หน่วยงานภาครัฐมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสนับสนุนการมีส่วนร่วม และเสริมสร้างความตระหนักถึงบทบาท และหน้าที่ของการเป็นพลเมือง

4) **กลุ่มเพื่อน** เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ และช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนได้อีกช่องทางหนึ่ง ที่เป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าหากกลุ่มเพื่อนเป็นอาสาสมัครภายในชุมชน ย่อมส่งผลให้เพื่อนมีโอกาสเป็นอาสาสมัครมากขึ้นตามไปด้วย

เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Galston (2001) และ Maiello et al. (2003) พบว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความเป็นพลเมืองของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมภายในชุมชน

นอกจากนี้ ผลการศึกษาดังกล่าว ยังสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มเพื่อนมีผลต่อความเป็นพลเมืองของประชาชน ตามที่ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์ (2555) ได้อธิบายถึงกลุ่มเพื่อนกับความเป็นพลเมืองว่า มนุษย์ทุกคนต้องมีเพื่อน และต้องอาศัยร่วมกับผู้อื่น โดยกลุ่มเพื่อนเป็นการจัดเกลาทางสังคมในลักษณะทางอ้อม กล่าวคือ กลุ่มเพื่อนเป็นการจัดเกลาทางสังคมในรูปแบบของการชี้แนะลอกเลียนแบบ ซึ่งเป็นผลทำให้กลุ่มเพื่อนย่อมมีพฤติกรรมทางการเมืองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อาทิ กลุ่มเพื่อนเป็นอาสาสมัครภายในชุมชน ก็ย่อมส่งผลให้เพื่อนมีโอกาสเป็นอาสาสมัครภายในชุมชนมากขึ้นด้วยเช่นกัน

5) สถาบันศาสนา พบว่า เป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคมที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดเกลาทางจิตใจและเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับประชาชน เปรียบเช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Lange (2008) และ Cogan et al. (2013) ที่พบว่า สถาบันศาสนาช่วยให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างค่านิยม และมีทัศนคติที่ดีของการเป็นพลเมือง รวมทั้งยังเปรียบเป็นปัจจัยที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องตามหลักศีลธรรม และปฏิบัติตามกฎหมาย

จากผลการศึกษาในข้างต้น เป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นว่า สถาบันศาสนาหรือหลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่พลเมืองควรพึงมี ซึ่งเป็นไปตามที่ วิชัย ต้นศิริ (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญเกี่ยวกับสถาบันศาสนากับความเป็นพลเมืองว่า สถาบันศาสนาเป็นปัจจัยที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนชาวไทยมาอย่างยาวนาน และมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง โดยหลักทางด้านศาสนาจะมุ่งเน้น และช่วยสอนให้ประชาชนมีการยอมรับความหลากหลายหรือความเสมอภาค มีเหตุผลในการแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังช่วยให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้โดยไม่มี ความขัดแย้งและไม่ละเมิดต่อกัน ล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญที่พลเมืองควรพึงมี

6) สื่อมวลชน พบว่า มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเป็นพลเมืองในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ตรงกับความเป็นจริง และอย่างสม่ำเสมอ ย่อมส่งผลให้ประชาชนมีความตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ และมีจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาของกนกทิพย์ อินทรโชติ (2554) และธานี สุขเกษม (2555) พบว่า สื่อมวลชนมีผลทำให้ประชาชนมีระดับจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของการเป็นพลเมืองมากขึ้น เนื่องด้วยการที่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ จะช่วยทำให้ประชาชนมี

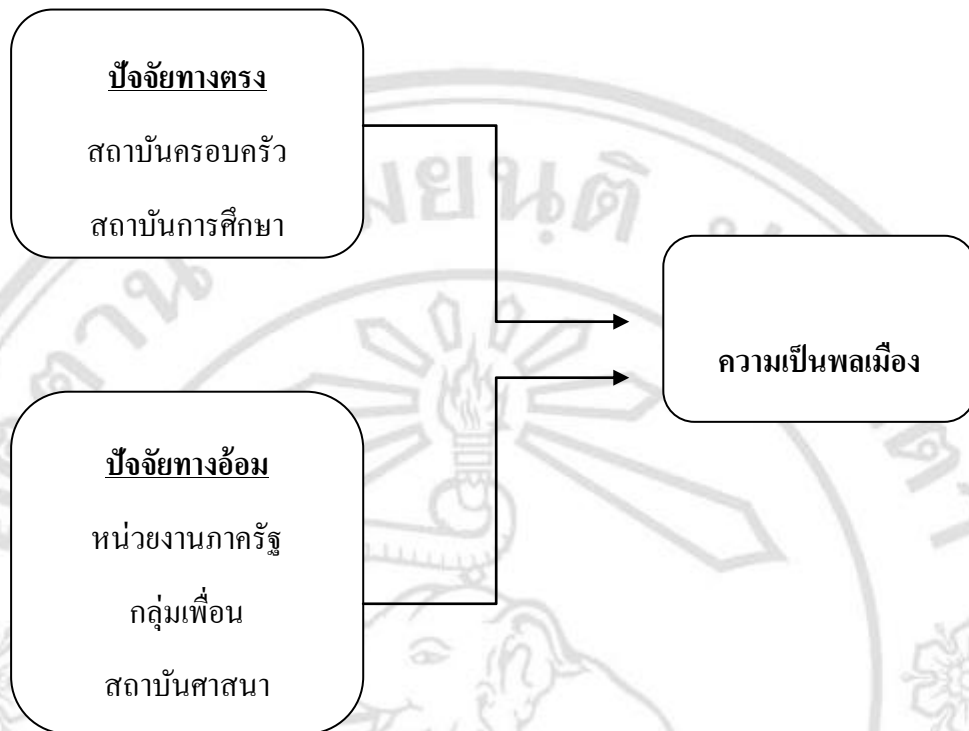
มุมมองความคิดว่า ประเด็นทางการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัว ที่ประชาชนจะต้องเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในประเด็นดังกล่าว

อีกทั้งผลการศึกษาดังกล่าว ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Portney et al. (2009) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศในบริบททางการเมือง และการมีส่วนร่วมของพลเมือง ซึ่งพบว่า นอกจากครอบครัว และโรงเรียนในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองนั้น ยังมีสื่อมวลชนที่ช่วยปลูกฝังค่านิยม และความเป็นพลเมืองผ่านการนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมือง หรือความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย และหน้าที่ของพลเมือง ในรูปแบบต่างๆ อาทิ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนได้เข้าถึงประเด็นการเมือง และมีความรู้ความเข้าใจในพลเมืองได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาดังกล่าว มีความแตกต่างจากงานวิจัยของลัดดาวรรณ สุขใหญ่ (2551) ที่พบว่า ไม่ว่าประชาชนจะได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ก็ตาม ไม่ได้ทำให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองมากขึ้น เนื่องด้วยในปัจจุบัน การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้น เป็นข้อมูลที่บิดเบือนหรือไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง จึงเกิดอาการสับสน และอาจทำให้เกิดอาการเบื่อหน่ายได้ในระยะยาว เพราะฉะนั้นสื่อมวลชน เปรียบเป็นปัจจัยที่เอื้อให้ประชาชนมีช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มากขึ้น เท่านั้น แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยที่ช่วยทำให้มีระดับความเป็นพลเมืองเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านสถาบันทางสังคมที่มีผลต่อความเป็นพลเมืองของประชาชน ซึ่งสามารถนำเสนอได้ดังแผนภาพที่ 5.2 ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนภาพที่ 5.2 แสดงสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมือง

จากแผนภาพที่ 5.2 แสดงสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นพลเมืองของประชาชน จะเห็นว่าแผนภาพดังกล่าว เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา กล่าวคือ ความเป็นพลเมืองเป็นปัจจัยที่ไม่มีมาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งมนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝัง และการเสริมสร้างจากสถาบันทางสังคมต่างๆ เหล่านี้ หรืออาศัยสถานที่ที่มีความผูกพันภายในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทศบาลตำบลอุโมงค์ และมหาวิทยาลัยอุโมงค์สร้างพลเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ ผลลัพธ์ที่ได้จากการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนนั้น คือ ประชาชนจะมีความเป็นพลเมืองมากที่มากขึ้น เพราะถ้าหากประชาชนมีความเป็นพลเมืองมากเท่าใด ก็ย่อมทำให้ประชาชนมีความห่วงแหน และมีความผูกพันกับชุมชน หรือเป็นผลทำให้ประชาชนมีความรู้สึกถึงเป็นการเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกันมากขึ้น อันเป็นผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาชุมชน และประเทศชาติให้มีความเข้มแข็งได้ในอนาคต

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

- 1) มีการนำตัวชี้วัดที่ใช้ในการศึกษานี้ ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นๆ เพื่อให้ทราบถึงความเป็นพลเมืองของประชาชนในแต่ละพื้นที่ และเพื่อนำไปสู่แนวทางในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้กับประชาชนที่สอดคล้องกับบริบทในแต่ละพื้นที่มากยิ่งขึ้น

2) มีการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของประชาชนในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวัฒนธรรม หรือบริบทต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้หลากหลาย และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved